

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU.410.019.03..2019

**Pani
Marzena Kamińska
Dyrektor
VI Liceum Ogólnokształcącego
im. Hugona Kołłątaja
w Lublinie**

ul. A. Mickiewicza 36
22-466 Lublin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrola nr P/19/028 „Kształcenie dzieci rodziców powracających do kraju oraz dzieci cudzoziemców”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	VI Liceum Ogólnokształcące im. Hugona Kołłątaja w Lublinie, ul. Adama Mickiewicza 36, 22-466 Lublin (dalej: <i>Liceum</i> lub <i>VI LO</i>).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marzena Kamińska, dyrektor VI Liceum Ogólnokształcącego w Lublinie (dalej: <i>Dyrektor Liceum</i> lub <i>Dyrektor</i>), od 1 września 2019 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił: Dariusz Tomczuk — dyrektor Liceum w okresie od 1 lutego 2010 r. do 31 sierpnia 2019 r. (dalej: <i>poprzedni Dyrektor Liceum</i> lub <i>poprzedni Dyrektor</i>)
Zakres przedmiotowy kontroli	Kształcenie dzieci obywateli polskich powracających do kraju oraz dzieci cudzoziemców
Okres objęty kontrolą	Lata szkolne 2017/2018–2019/2020 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontroler	Jerzy Bielak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/174/2019 z 20 listopada 2019 r. <p style="text-align: right;">(akta kontroli tom I str. 1)</p>

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach szkolnych 2017/2018-2018/2019 w Liceum w niewystarczającym stopniu dostosowano kształcenie i pomoc psychologiczno-pedagogiczną do potrzeb i możliwości uczniów niebędących obywatelami polskimi.

W VI LO dla uczniów przybywających z zagranicy zorganizowano w objętym kontrolą okresie dodatkowe bezpłatne zajęcia z języka polskiego oraz w latach szkolnych 2017/2018-2018/2019 dodatkowe zajęcia wyrównawcze z historii. Stwierdzono nieprawidłowości polegające na: niekompletnej dokumentacji potwierdzającej przyjęcie do Liceum 13 uczniów cudzoziemców oraz wykazaniu w Systemie Informacji Oświatowej (dalej: *SIO*) liczby uczniów korzystających z bezpłatnej dodatkowej nauki języka polskiego niezgodnie z danymi wynikającymi z księgi uczniów.

W latach szkolnych 2017/2018-2018/2019 w Liceum nie dostosowano programów nauczania przedmiotów obowiązkowych oraz zasad oceniania do potrzeb i możliwości kształcenia dzieci cudzoziemców. W roku szkolnym 2019/2020, w oparciu o przyjętą procedurę organizowania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej dostosowano programy nauczania i programy wychowawcze

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, ze zm. (dalej: *ustawa o NIK*).

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

do potrzeb i możliwości uczniów cudzoziemców, a także dostosowano przedmiotowe systemy oceniania tych uczniów.

Uczniowie przybywający z zagranicy nie zostali zdiagnozowani pod względem potrzeb psychologicznych i dydaktycznych w latach szkolnych 2017/2018-2018/2019. Dla niektórych z nich pedagog szkolny przeprowadziła zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Kształcenie dzieci obywateli polskich powracających do kraju oraz dzieci cudzoziemców

Opis stanu faktycznego

1.1. Według stanu na dzień 30 września, wykazanego w SIO, w roku szkolnym 2016/2017 do Liceum uczęszczało 38 uczniów cudzoziemców. W latach szkolnych 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020 było to odpowiednio: 32, 23, 12. W objętym kontrolą okresie w Liceum kształciło się także troje dzieci obywateli polskich powracających z zagranicy.

Z zapisów w księdze uczniów wynika, że według stanu na dzień 30 września 2016 r. liczba uczniów wynosiła 38 (w SIO wpisano tę samą liczbę), z tym że dwóch uczniów na prośbę rodziców zostało wypisanych — jeden uczeń³ w dniu 25 października 2016 r., a drugi⁴ 3 października 2016 r.

Według księgi uczniów na dzień 30 września 2017 r. w Liceum było zapisanych 34 uczniów, a w SIO wpisano 32, tj. o dwóch mniej niż w księdze. Spośród 34 uczniów w roku szkolnym 2017/2018, którzy zostali wykazani w księdze uczniów, 12 uczniów nie podjęło nauki w Liceum, siedmiu uczniów na prośbę rodzica lub własną wypisało się ze szkoły⁵, jeden uczeń uchwałą Rady Pedagogicznej (z dnia 19 października 2017 r.) został skreślony, gdyż nie nawiązano kontaktu z rodzicami zamieszkałymi na Ukrainie, pozostałych 14 uczniów uczęszczało do Liceum w roku szkolnym.

W księdze uczniów na dzień 30 września 2018 r. było zapisanych 15 uczniów (w SIO wpisano 23, tj. o 8 uczniów więcej niż wynikało z księgi uczniów), w tym dwoje uczniów zostało wypisanych z dniem 1 października 2018 r., gdyż nie podjęło nauki, 10 uczniów kontynuowało naukę w roku szkolnym 2018/2019, a troje⁶ uczniów opuściło szkołę w trakcie roku szkolnego 2018/2019. Ponadto w dziennikach dodatkowych bezpłatnych zajęć z języka polskiego i wyrównawczych z historii w roku szkolnym 2018/2019 wykazano dziewięciu uczniów cudzoziemców, którzy nie uczęszczali na zajęcia i zostali wykazani w księdze uczniów jako wykreśleni w poprzednim roku szkolnym⁷.

W księdze uczniów na dzień 30 września 2019 r. wykazano 21 uczniów przybywających z zagranicy, w tym 18 cudzoziemców i troje uczniów — dzieci obywateli polskich przybywających z zagranicy. W roku szkolnym 2019/2020 uczęszczało 15 uczniów cudzoziemców i troje uczniów obywateli polskich powracających do kraju, troje uczniów cudzoziemców zostało wykreślonych z księgi uczniów w roku szkolnym⁸. W SIO (według stanu na 30 września 2019 r. wykazano 15 uczniów).

³ Poz. 5270 w księdze uczniów.

⁴ Poz. 4960 w księdze uczniów.

⁵ Tj. w dniach: 18.10.2017 r., 9 i 14.11.2017 r., 8.12.2017 r., 3 i 19.01.2018 r., 15.06.2018 r.

⁶ W tym dwoje uczniów w dniu 26.04.2019 r. i jeden uczeń 17.06.2019 r.

⁷ Ośmiu zostało wpisanych do księgi w dniu 1.09.2017 r., a wypisanych 4.10.2017 r. (czworo) oraz 26.11.2017 r. (czworo). Jeden został wpisany do księgi uczniów bez daty przyjęcia i wypisany w dniu 18.09.2017 r.

⁸ Dwoje uczniów cudzoziemców skreślono na podstawie uchwały Rady Pedagogicznej z dnia 1.10.2019 r. (byli zapisani 1.09.2017 i 1.09.2018 r., lecz nie podjęli nauki po feriach letnich 2019 r.), jeden uczeń w dniu 15.10.2019 r. odebrał dokumenty na własną prośbę.

Z uwzględnieniem wpisanych do księgi uczniów cudzoziemców, którzy nie podjęli nauki w danym roku szkolnym i nie powinni być wpisani do SIO, rozbieżności pomiędzy liczbą uczniów cudzoziemców w SIO a zapisami w księdze uczniów (stan na dzień 30 września) przedstawiały się następująco: w 2016 r. liczba ta wynosiła 38 i nie wystąpiła rozbieżność; w 2017 r. - w SIO 32, w księdze uczniów 22; w 2018 r. - w SIO 23, w księdze uczniów 13; w 2019 r. - w SIO 15, w księdze uczniów 15 i troje uczniów obywateli polskich powracających do kraju.

W Liceum brak było dokumentacji potwierdzającej, że o powyższych zmianach dotyczących stanu liczbowego uczniów w roku szkolnym 2017/2018 i 2018/2019 poprzedni Dyrektor Liceum informował organ prowadzący.

(akta kontroli tom I str. 118-293, 482, 720-723; tom II str. 375-379)

W subwencji oświatowej Miasta Lublin (organu prowadzącego)⁹ kwota wynikająca z liczby uczniów korzystających z dodatkowej bezpłatnej nauki języka polskiego (wyliczona zgodnie z algorytmem zawartym w tzw. „metryczce oświatowej” dla miasta jako organu prowadzącego szkoły ponadpodstawowe) dla Liceum wynosiła: 0 zł w 2017 r., 253,9 tys. zł w 2018 r. i 192,1 tys. zł w 2019 r.

Według stanu na dzień 30 września 2016 r., VI LO nie wykazało w SIO żadnego ucznia korzystającego z dodatkowej bezpłatnej nauki języka polskiego. Według stanu na 30 września 2017 r. Liceum wykazało w SIO 32 uczniów korzystających z tej nauki, a na dzień 30 września 2018 r. 23 uczniów.

(akta kontroli tom I str. 118-146, 516-544, 720-721)

Wydatki bezpośrednio poniesione na kształcenie dzieci z zagranicy wyniosły w Liceum: 22,6 tys. zł w 2016 r., 21,9 tys. zł w 2017 r., 6,8 tys. zł w 2018 r. oraz 3,2 tys. zł w 2019 r. (do 31 października), z tego odpowiednio:

- na prowadzenie zajęć dodatkowych z języka polskiego wydatkowano 7,0 tys. zł w 2016 r., 2,5 tys. zł w 2017 r., 2,6 tys. zł w 2018 r. oraz 1,7 tys. zł w 2019 r. (do 31 października);
- na prowadzenie dodatkowych zajęć wyrównawczych z przedmiotów obowiązkowych: 3,4 tys. zł¹⁰ w 2016 r., 3,0 tys. zł¹¹ w 2017 r., 1,7 tys. zł¹² w 2018 r., 1,0 tys. zł¹³ (do 31 października 2019 r.);
- inne wydatki — 12,1 tys. zł w 2016 r. (w tym: 4,3 tys. zł na nauczanie indywidualne, 0,1 tys. zł na zakup słowników polsko-rosyjskich i polsko-ukraińskich oraz 7,7 tys. zł na składki zdrowotne za uczniów cudzoziemców posiadających kartę stałego pobytu¹⁴), 16,3 tys. zł w 2017 r. (w tym 8,7 tys. zł

⁹ Miasto Lublin (organ prowadzący Liceum) na dodatkowe kształcenie uczniów przybywających z zagranicy (z uwzględnieniem wszystkich szkół z terenu działania Miasta Lublin) otrzymało: 1 615,2 tys. zł w 2017 r. (wyłącznie wg wagi P₃₅), 2 321,4 tys. zł w 2018 r. (wyłącznie wg wagi P₄₁) oraz 2 289,6 tys. zł w 2019 r. (wyłącznie wg wagi P₄₄). W ww. latach Miasto Lublin nie otrzymało żadnych środków finansowych dla uczniów oddziałów przygotowawczych (odpowiednio wagi: P₃₆, P₄₂, P₄₅).

¹⁰ Zajęcia z matematyki, geografii, historii oraz historii i społeczeństwa.

¹¹ Zajęcia z matematyki, historii oraz historii i społeczeństwa.

¹² Zajęcia z historii.

¹³ Zajęcia z historii.

¹⁴ Ministerstwo Edukacji Narodowej pismem DSWM-SSC.086.5.2015>BS z dnia 19.03.2015 r. w odpowiedzi na wystąpienie w dniu 10.01.2015 r. dyrektora VI LO w Lublinie do Ministra Edukacji Narodowej poinformowało m.in.: „ Sam fakt posiadania przez małoletniego wiza krajowej oraz uczęszczania do szkoły nie jest wystarczający do ustalenia prawa do ubezpieczenia obowiązkowego lub dobrowolnego na podstawie ustawy o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych i do pokrywania przez szkoły kosztów takiego ubezpieczenia. Warunkiem objęcia ubezpieczeniem zdrowotnym finansowanym ze środków publicznych uczniów – obywateli państw trzecich, którzy przebywają w Polsce indywidualnie na podstawie wydanych długoterminowych wiz krajowych, jest posiadanie zezwolenia na pobyt czasowy, które może być udzielone na okres niezbędny do realizacji celu pobytu, jednak na okres nie dłuższy niż 3 lata. W przypadku zezwolenia na pobyt czasowy w celu odbywania nauki, zezwolenie to może być udzielone na okres nie dłuższy niż 1 rok, również z możliwością ubiegania się o kolejne zezwolenia”.

na nauczanie indywidualne 0,1 tys. zł na zakup słownika polsko-rosyjskiego i rosyjsko-polskiego, umowa zlecenie nauki języka polskiego 1,3 tys. zł oraz 6,2 tys. zł na składki zdrowotne za uczniów cudzoziemców posiadających kartę stałego pobytu); wydatki w kwocie 2,5 tys. zł w 2018 r. i 0,5 tys. zł do 31 października 2019 r. poniesiono tylko na składki zdrowotne za uczniów cudzoziemców posiadających kartę stałego pobytu. Wydatki na składki zdrowotne w ww. okresie wynosiły łącznie 16,9 tys. zł.

W analizowanym okresie Liceum nie poniosło żadnych wydatków na prowadzenie zajęć edukacyjnych w oddziale przygotowawczym (nie został zorganizowany), prowadzenie zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej uczniom przybywającym z zagranicy oraz na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli pracujących z uczniami przybyłymi z zagranicy.

(akta kontroli tom I str. 550-568)

W roku szkolnym 2017/2018 poprzedni Dyrektor Liceum wystąpił do Urzędu Miasta (UM) Lublin dnia 5 września 2017 r. o wyrażenie zgody na zorganizowanie dodatkowych zajęć lekcyjnych z języka polskiego w wymiarze dwóch godzin tygodniowo dla 16 uczniów cudzoziemców¹⁵ oraz dodatkowych zajęć wyrównawczych z historii dla 16 uczniów¹⁶ w wymiarze jednej godziny. Ww. wniosek zawierał uzasadnienie, iż w roku szkolnym 2017/2018 w dodatkowych zajęciach z języka polskiego będzie uczestniczyć sześciu uczniów klas pierwszych pochodzących z Ukrainy i 10 uczniów z Uzbekistanu. Tak samo umotywowano potrzebę zorganizowania dodatkowych zajęć wyrównawczych z historii dla sześciu uczniów klasy pierwszej pochodzących z Ukrainy i 10 uczniów z Uzbekistanu. Aneks nr 2, obowiązującym od 18 września 2017 r. w arkuszu organizacji Liceum wprowadzono, zgodnie z przyznanymi dodatkowymi godzinami, przydziały od 18 września 2017 r. dla nauczyciela języka polskiego w wymiarze 2 godzin tygodniowo dla 17 uczniów oraz dla nauczyciela historii — jedna godzina tygodniowo (też 17 uczniów). Tygodniowy wymiar dodatkowych zajęć lekcyjnych z języka polskiego (2 godziny) oraz dodatkowych zajęć wyrównawczych z historii (1 godzina) był zgodny z § 17 ust. 2 i § 18 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw¹⁷.

(akta kontroli tom I str. 147-195)

W roku szkolnym 2018/2019 poprzedni Dyrektor Liceum wystąpił w dniu 6 września 2018 r. do UM Lublin o wyrażenie zgody na zorganizowanie dodatkowych zajęć lekcyjnych z języka polskiego w wymiarze 2 godzin tygodniowo dla 20 uczniów cudzoziemców klas pierwszych oraz dodatkowych zajęć wyrównawczych z historii dla 20 uczniów cudzoziemców klas pierwszych w wymiarze 1 godziny. Ww. wniosek zawierał uzasadnienie, iż w roku szkolnym 2018/2019 w dodatkowych zajęciach z języka polskiego i historii będzie uczestniczyć 20 uczniów klasy pierwszej Liceum, pochodzących z Ukrainy, Rosji i Uzbekistanu.

Aneks nr 1, obowiązującym od 1 września 2018 r., w arkuszu organizacji Liceum wprowadzono zgodnie z przyznanymi dodatkowymi godzinami przydziały dla nauczyciela języka polskiego w wymiarze 2 godzin tygodniowo dla 20 uczniów oraz dla nauczyciela historii jednej godziny tygodniowo (też dla 20 uczniów).

Dyrektor Liceum Marzena Kamińska, pełniąca tę funkcję od 1 września 2019 r., w wyjaśnieniach podała, że nie dysponuje dokumentami z lat szkolnych 2017/2018-

¹⁵ Uczniowie pochodzący z Uzbekistanu (10 osób) i uczniowie klas pierwszych z Ukrainy (6 osób).

¹⁶ Uczniowie pochodzący z Uzbekistanu (10 osób) i uczniowie klas pierwszych z Ukrainy (6 osób).

¹⁷ Dz. U. poz. 1655, ze zm. Dalej: *rozporządzenie w sprawie kształcenia osób przybywających z zagranicy*.

2018/2019, które świadczyłyby o rozpoznawaniu potrzeb psychologiczno-pedagogicznych i proponowanym na tej podstawie wymiarze zajęć wraz z określeniem wydatków, związanych z prowadzeniem zajęć w oddziale przygotowawczym, zajęć dodatkowych z języka polskiego, dodatkowych zajęć wyrównawczych z przedmiotów obowiązkowych i zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli tom I str. 196-246, 482, 496-501)

W latach szkolnych 2017/2018-2018/2019 poprzedni Dyrektor Liceum nie informował organu prowadzącego (poza złożonymi ww. wnioskami we wrześniu każdego roku o dodatkowe zajęcia z języka polskiego oraz zajęcia wyrównawcze z historii) o zmianach liczby uczniów cudzoziemców i o potrzebach Liceum w zakresie realizacji zajęć wyrównawczych z przedmiotów obowiązkowych, zajęć dydaktyczno-wyrównawczych realizowanych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, wymiaru tych zajęć wraz z określeniem wydatków związanych z ich organizacją.

(akta kontroli tom I str. 724-725)

W roku szkolnym 2019/2020 Dyrektor Liceum wystąpiła do UM Lublin z wnioskiem z dnia 10 września 2019 r. o wyrażenie zgody na zorganizowanie dodatkowych zajęć lekcyjnych z języka polskiego w wymiarze dwóch godzin tygodniowo dla pięciu uczniów cudzoziemców klas pierwszych z Białorusi (dwoje), Uzbekistanu (dwoje) i Ukrainy (jedna osoba). Aneks nr 1, obowiązującym od 1 września 2019 r., w arkuszu organizacji Liceum wprowadzono dodatkowe godziny — przydział dla nauczyciela języka polskiego w wymiarze dwóch godzin tygodniowo dla 10 uczniów.

(akta kontroli tom I str. 247-280)

1.2. W roku szkolnym 2017/2018 w VI LO naukę rozpoczęło 14 uczniów przybywających z zagranicy (dzieci cudzoziemców), w roku szkolnym 2018/2019 10 uczniów (dzieci cudzoziemców) i jedno dziecko obywateli polskich powracających do kraju, a w roku szkolnym 2019/2020 ośmiu uczniów (sześćcioro dzieci cudzoziemców i dwoje dzieci obywateli polskich powracających do kraju).

Spośród przyjętych w latach szkolnych 2017/2018-2019/2020 30 uczniów cudzoziemców oraz trójki dzieci obywateli polskich powracających z zagranicy, w przypadku 13 z nich (cudzoziemców), przyjętych w latach szkolnych 2017/2018-2018/2019, brak było w Liceum dokumentacji potwierdzającej, że:

- 13 uczniów złożyło wnioski o przyjęcie do publicznej szkoły, o których mowa w art. 149 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe¹⁸;
- 10 uczniów dołączyło wymagane dokumenty dotyczące dotychczasowej edukacji, o których mowa w § 6 pkt 1 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób przybywających z zagranicy;
- 10 uczniów złożyło wymagane dokumenty i zakwalifikowano ich do odpowiedniej klasy po przeprowadzeniu i udokumentowaniu rozmowy kwalifikacyjnej, o której mowa w § 12 ust. 1, 3 i 4 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób przybywających z zagranicy.

(akta kontroli tom I str. 294-481)

1.3. W statucie Liceum obowiązującym w latach szkolnych 2017/2018-2018/2019 nie zawarto zapisów odnoszących się do prowadzenia m.in. testów diagnozujących

¹⁸ Dz. U. z 2019 r. poz. 1148, ze zm. Dalej: *ustawa Prawo oświatowe*.

poziom wiedzy i umiejętności „na wejściu” w stosunku do uczniów cudzoziemców oraz uczniów polskich powracających z zagranicy.

Nauczyciele nie rozpoznawali (i nie dokumentowali) „na wejściu” poziomu umiejętności uczniów przybywających z zagranicy przed rozpoczęciem nauki danego przedmiotu¹⁹.

(akta kontroli tom I str. 6-92, 483-495, 513-514, 724-725)

W księdze posiedzeń Rady Pedagogicznej VI LO w Lublinie w latach szkolnych 2016/2017-2018/2019 nie zawarto zapisu dotyczącego zaopiniowania przez Radę Pedagogiczną programów nauczania, które zostały dopuszczone przez poprzedniego Dyrektora Liceum. Ponadto w ww. okresie w Liceum nie było szkolnego zestawu programów nauczania.

W latach szkolnych 2017/2018-2018/2019 w planach pracy i sprawozdaniach zespołów przedmiotowych nie zawarto zapisów odnośnie modyfikacji programów nauczania²⁰. Nie zostały one zmodyfikowane z uwzględnieniem rozpoznanego poziomu znajomości języka polskiego oraz poziomu wiedzy i umiejętności z poszczególnych przedmiotów. Programy te nie były modyfikowane pod względem wymagań programowych, form i metod ich realizacji, z uwzględnieniem potrzeb i możliwości uczniów przybywających z zagranicy. Ponadto w planach pracy tych zespołów nie zawarto zapisów odnośnie rozpoznawania poziomu znajomości języka polskiego oraz poziomu wiedzy i umiejętności poszczególnych przedmiotów, a także dostosowania programów nauczania.

Do celów niniejszej kontroli NIK nie zostały przedłożone dokumenty, dotyczące ewentualnego adaptowania na lata szkolne 2017/2018-2018/2019 programów nauczania języka polskiego oraz programów nauczania innych przedmiotów obowiązkowych na potrzeby kształcenia dzieci obywateli polskich powracających do kraju i dzieci cudzoziemców. W Liceum nie było też dokumentacji sporządzonej przez nauczycieli dotyczącej sposobu rozpoznawania i udokumentowania przez nauczycieli na „wejściu” poziomu umiejętności rozpoczynających naukę uczniów z zagranicy z języka polskiego oraz poziomu wiedzy i umiejętności z innych przedmiotów obowiązkowych.

(akta kontroli tom I str. 496-501, 649-661, 724-725)

W statucie Liceum, który wszedł w życie w trakcie kontroli NIK, tj. 29 listopada 2019 r., w rozdziale dotyczącym organizacji procesu wspierania uczniów obcokrajowców określono m.in., że nauczyciele uczący dzieci cudzoziemców, wychowawca klasy oraz pedagog szkolny dokonują diagnozy specjalnych potrzeb edukacyjnych tych uczniów i na tej podstawie wprowadzają działania wspierające. Ponadto zobowiązano nauczycieli uczących obcokrajowców do opracowania dostosowań przedmiotów i programów wychowawczych do programów nauczania.

W procedurze organizowania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej z dnia 26 września 2019 r. zaplanowano indywidualizację pracy z uczniem cudzoziemcem, m.in. poprzez dostosowanie wymagań edukacyjnych w zakresie podstawy programowej. Jednak procedura nie uwzględniała modyfikacji programów nauczania z uwzględnieniem potrzeb i możliwości uczniów cudzoziemców.

Liceum posiadało szkolny zestaw programów nauczania na rok szkolny 2019/2020. Na posiedzeniu Rady Pedagogicznej w dniu 10 grudnia 2019 r. Dyrektor VI LO zobowiązała nauczycieli do dostosowania programów nauczania do specjalnych

¹⁹ Sprawdzono na podstawie dokumentacji (dzienników elektronicznych) prowadzonej dla klas 1A, 2A, 3A w latach szkolnych 2016/2017, 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020.

²⁰ Zweryfikowano programy nauczania z następujących przedmiotów: język polski, historia, matematyka, geografia i biologia.

potrzeb uczniów w roku szkolnym 2019/2020. Do dnia 12 grudnia 2019 r. podjęto działania zmierzające do dostosowania wszystkich obowiązujących w Liceum programów.

W roku szkolnym 2019/2020, na podstawie diagnozy poziomu umiejętności uczniów z zagranicy rozpoczynających naukę, przeprowadzonej przez wychowawców oddziałów zgodnie z procedurą organizowania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, wskazano potrzebę wsparcia pięciu uczniów przybywających z zagranicy dodatkową nauką języka polskiego.

W roku szkolnym 2019/2020 został zatwierdzony przez Dyrektora Liceum w dniu 12 września 2019 r. autorski program nauczania języka polskiego jako obcego, opracowany przez nauczyciela prowadzącego dodatkowe bezpłatne zajęcia z języka polskiego.

(akta kontroli tom I str. 41-117, 249-254, 496-501, 513-514, 673-719)

1.4. W latach objętych kontrolą w Liceum nie zorganizowano nauczania w oddziale przygotowawczym dla uczniów niebędących obywatelami polskimi oraz dzieci obywateli polskich powracających z zagranicy. W tym okresie na terenie Miasta Lublin nie funkcjonowały oddziały przygotowawcze.

(akta kontroli tom I str. 496-501, 516-544)

1.5. Według obowiązującego od 17 grudnia 2015 r. do 28 listopada 2019 r. statutu Liceum (rozdział 4 § 10) do zadań pedagoga i psychologa należało m.in. rozpoznawanie indywidualnych potrzeb uczniów, określenie form i sposobów udzielania uczniom pomocy odpowiednio do rozpoznawanych potrzeb. Powyższe zadania dla psychologa i pedagoga zostały określone także w nowym statucie, obowiązującym od 29 listopada 2019 r. oraz zarządzeniu Nr 18/2019 Dyrektora VI LO z dnia 26 września 2019 r. w sprawie procedury organizowania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów VI LO w Lublinie²¹.

Z dokumentacji (dzienniki zajęć) prowadzonej przez zatrudnionych w tym okresie pedagoga i psychologa szkolnego nie wynikało, żeby były rozpoznawane specyficzne potrzeby psychofizyczne uczniów przybywających z zagranicy.

Szkoła nie posiadała dokumentów za rok szkolny 2017/2018 i 2018/2019, dotyczących rozpoznawania potrzeb psychologiczno-pedagogicznych cudzoziemców przyjętych do Liceum.

Zgodnie z § 24 pkt 7 i 8 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach szkołach i placówkach²², do zadań pedagoga i psychologa w szkole należy wspieranie nauczycieli w rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów. Pedagog szkolny oraz psycholog szkolny, zatrudnione w badanym okresie w Liceum, wyjaśniły, że w latach szkolnych 2016/2017, 2017/2018 i 2018/2019 nie dokonywały „analizy wstępnej odnośnie obcokrajowców”.

W roku szkolnym 2019/2020 psycholog i pedagog, zgodnie z wytycznymi ujętymi w przyjętych w dniu 26 września 2019 r. przez VI LO w Lublinie procedurach organizowania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, przeprowadziły rozpoznanie potrzeb i możliwości uczniów cudzoziemców i dzieci obywateli polskich powracających z zagranicy. W roku szkolnym 2019/2020 (do 13 września) nauczyciele wychowawcy oraz psycholog z pedagogiem przeprowadzili diagnozę uczniów cudzoziemców i dzieci rodziców powracających do kraju, którzy wymagają

²¹ Dalej: *procedura organizowania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej*.

²² Dz. U. z 2017 r. poz. 1591, ze zm., Dalej: *rozporządzenie w sprawie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej*.

dodatkowej nauki języka polskiego. Na podstawie tego rozpoznania zgłoszono do UM Lublin zapotrzebowanie na zorganizowanie w Liceum w roku szkolnym 2019/2020 dodatkowych bezpłatnych zajęć z języka polskiego dla pięciu uczniów w wymiarze dwóch godzin tygodniowo.

(akta kontroli tom I str. 6-117, 247-254, 482-495, 649-661)

W latach szkolnych 2016/2017-2018/2019 wychowawcy oddziałów, do których uczęszczały dzieci obcokrajowców, nie informowali rodziców o potrzebach psychofizycznych uczniów, a także nie było wniosków o udzielenie uczniowi odpowiedniej pomocy.

Kolejni Dyrektorzy Liceum zorganizowali uczniom przybywającym z zagranicy następujące wsparcie psychologiczno-pedagogiczne:

— W roku szkolnym 2017/2018 pedagog szkolny przeprowadziła 23 lekcje po 45 minut dla czterech uczniów w formie zajęć rozwijających umiejętności uczenia się matematyki, co udokumentowała w dzienniku pedagoga szkolnego²³.

— w roku szkolnym 2018/2019 pedagog szkolny udzieliła jednemu uczniowi jednej lekcji 45 minutowej w formie zajęć rozwijających umiejętności uczenia się matematyki (udokumentowano w dzienniku);

— w roku szkolnym 2019/2020 pedagog szkolny do dnia 10 grudnia 2019 r. nie udzielała wsparcia pedagogicznego żadnemu uczniowi pochodzącemu z zagranicy.

Według wyjaśnień psychologa szkolnego w ww. okresie uczniowie cudzoziemcy nie potrzebowali wsparcia psychologicznego.

(akta kontroli tom I str. 6-92, 483-496, 502-514, 724-725)

W badanym okresie w Liceum pracował nauczyciel, który współpracował z rodzicami uczniów obcokrajowców i organizacjami pozarządowymi. Poza jednym pismem z dnia 1 września 2018 r., skierowanym przez Polski Ośrodek Społeczno-Kulturalny w Uzbekistanie „Świetlica Polska” z Taszkientu do poprzedniego Dyrektora Liceum z podziękowaniami za pomoc w szkoleniu i wychowaniu młodzieży polonijnej, Szkoła nie posiadała innych dokumentów i sprawozdań ze współpracy z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, placówkami doskonalenia nauczycieli, innymi szkołami oraz organizacjami pozarządowymi.

(akta kontroli tom I str. 512)

W Liceum zorganizowano uczniom przybywającym z zagranicy, zgodnie z przepisami rozporządzenia w sprawie kształcenia osób przybywających z zagranicy, następujące zajęcia:

— w roku szkolnym 2017/2018:

- zajęcia dodatkowe z języka polskiego (według zapisów w dziennikach dla 10 uczniów cudzoziemców po dwie godziny tygodniowo; poprzedni Dyrektor otrzymał zgodę organu prowadzącego dla 16 uczniów i w arkuszu organizacji wpisał 17),
- zajęcia wyrównawcze z przedmiotu obowiązkowego — historii (według zapisów w dziennikach zajęć dla 16 uczniów cudzoziemców po jednej godzinie tygodniowo; poprzedni Dyrektor otrzymał zgodę organu prowadzącego dla 16 uczniów i w arkuszu organizacji wpisał 17),

— w roku szkolnym 2018/2019:

²³ Ponadto przeprowadziła w dniu 15 stycznia 2018 r. konsultacje z opiekunem bursy, w której mieszkał uczeń cudzoziemiec. W dniach 1-4 października 2017 r. pedagog i psycholog szkolny brali udział w wymianie młodzieży z Polski i Ukrainy.

- zajęcia dodatkowe z języka polskiego (według zapisów w dziennikach zajęć dla trojga uczniów cudzoziemców po dwie godziny tygodniowo; poprzedni Dyrektor otrzymał zgodę organu prowadzącego dla 20 uczniów i tyle samo wpisał w arkuszu organizacji),
- zajęcia wyrównawcze z przedmiotu obowiązkowego — historii (według zapisów w dziennikach zajęć dla jednego ucznia cudzoziemca po jednej godzinie tygodniowo; poprzedni Dyrektor otrzymał zgodę organu prowadzącego dla 20 uczniów i tyle samo wpisał w arkuszu organizacji),

— w roku szkolnym 2019/2020²⁴:

- zajęcia dodatkowe z języka polskiego (według zapisów w dziennikach zajęć dla 8 uczniów cudzoziemców po dwie godziny tygodniowo; poprzedni Dyrektor otrzymał zgodę organu prowadzącego dla pięciu uczniów),

(akta kontroli tom I str. 6-39, 147-280)

Z prowadzonego w roku szkolnym 2017/2018 dziennika dodatkowych bezpłatnych zajęć z języka polskiego wynikało, że do klasy pierwszej zapisano 10 uczniów cudzoziemców. Zapisy w dzienniku lekcyjnym były niekompletne, gdyż obecność na zajęciach w pozycji „Obecność dzieci na zajęciach” odnotowano tylko w przypadku jednego ucznia, a nie odnotowano w tej pozycji obecności pozostałych dziewięciu uczniów (którzy byli obecni na zajęciach zgodnie z danymi liczbowymi podanymi w pozycji „Tematy prowadzonych zajęć”). Od 9 października 2017 r. do 23 kwietnia 2018 r. obecność uczniów na zajęciach kształtowała się od 1 do 8 uczniów, a od 14 maja 2018 r. obecna była jedna osoba. Faktycznie w dodatkowych zajęciach z języka polskiego uczestniczyła tylko jedna osoba, która została przyjęta do Liceum w roku szkolnym 2017/2018. Pozostałe osoby (dziewięć), które były wpisane w dzienniku zajęć, zostały przyjęte do Liceum w 2015 r. i uczęszczały do szkoły do maja 2018 r.

W dzienniku zajęć wyrównawczych z historii zapisano 17 uczniów cudzoziemców. Zapisy w dzienniku lekcyjnym były niekompletne, gdyż nie odnotowywano obecności poszczególnych uczniów na zajęciach (wpisywano tylko liczbę obecnych uczniów przy tematach lekcyjnych). Obecność na zajęciach wynosiła od jednego do sześciu uczniów. Ponadto dziennik zajęć nie zawierał wpisów dotyczących tygodniowego rozkładu zajęć i programu pracy grupy. Jedynie wpisano tematy prowadzonych zajęć i datę ich prowadzenia. Analiza dziennika zajęć wyrównawczych z historii wykazała, że spośród 17 osób wpisanych do dziennika zajęć: dwie osoby podjęły naukę w roku szkolnym 2017/2018, trzy osoby w roku szkolnym 2016/2017, jedna osoba w roku szkolnym 2015/2016 oraz 11 osób nie podjęło nauki w Liceum w roku szkolnym 2017/2018.

Według SIO w roku szkolnym 2017/2018 na dzień 30 września w 2017 r. 32 uczniów korzystało z dodatkowej bezpłatnej nauki języka polskiego oraz 14 uczniów z dodatkowych zajęć wyrównawczych w zakresie nauczanych przedmiotów, organizowanych przez organ prowadzący szkołę.

Z prowadzonego w roku szkolnym 2018/2019 dziennika dodatkowych bezpłatnych zajęć z języka polskiego wynikało, że do klasy pierwszej zapisano dwoje uczniów przyjętych 1 września 2018 r. pochodzących z Uzbekistanu i Ukrainy. Dodatkowo na zajęciach uczęszczał uczeń przyjęty do Liceum dwa lata wcześniej (1 września 2015 r.) pochodzący z Uzbekistanu. Do 8 listopada 2018 r. na zajęcia uczęszczało troje uczniów, od 15 listopada 2018 r. dwoje uczniów, w tym jeden uczeń przyjęty do VI LO w 2015 r.

²⁴ Wg stanu na 30 września 2019 r.

W dzienniku zajęć wyrównawczych z historii zapisano jednego ucznia, którego obecność nie była odnotowywana w części dziennika pn. „obecność uczniów na zajęciach”. Wpisywano liczbę obecnych uczniów przy tematach lekcyjnych, z czego wynikało, że uczeń przyjęty do Liceum 1.09.2018 r. był obecny na wszystkich 29 zajęciach. Dziennik zajęć nie zawierał wpisów dotyczących programu pracy ucznia oraz oceny jego postępów w nauce.

Według SIO w roku szkolnym 2018/2019 na dzień 30 września 2018 r. 23 uczniów korzystało z dodatkowej bezpłatnej nauki języka polskiego. W SIO nie wykazano żadnego ucznia, który uczestniczyłby w dodatkowych zajęciach wyrównawczych w zakresie nauczanych przedmiotów, organizowanych przez organ prowadzący szkołę.

Z prowadzonego dziennika dodatkowych bezpłatnych zajęć z języka polskiego wynikało, że na zajęcia uczęszczało ośmioro uczniów. Dziennik zawierał tygodniowy plan zajęć, program pracy grupy, obecność uczniów na zajęciach, tematy przeprowadzonych zajęć.

(akta kontroli tom I str. 127-135, 147-246)

1.6. Liceum, zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 8 ustawy Prawo oświatowe, zawarło w obowiązujących w badanym okresie statutach VI LO warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego uczniów, o których mowa w art. 44b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty²⁵. Nie uwzględniały one kwestii oceniania osiągnięć dzieci obywateli polskich powracających do kraju i dzieci cudzoziemców. W poddanych analizie przedmiotowych systemach oceniania z języka polskiego, historii, matematyki, geografii i biologii nie odniesiono się do osiągnięć dzieci obywateli polskich powracających do kraju oraz dzieci cudzoziemców.

W latach objętych kontrolą, do czasu kontroli NIK, w Liceum nie dostosowano zasad oceniania uczniów przybywających z zagranicy.

W trakcie kontroli NIK dostosowano przedmiotowe systemy oceniania uczniów przybywających z zagranicy w przypadku:

- matematyki — określono, że uczeń jest oceniany według skali przeznaczonej dla wszystkich uczniów; zapewniono możliwość korzystania ze słowników lub pomocy nauczyciela jako tłumacza; wydłużono czas pisania sprawdzianu, możliwość poprawiania sprawdzianów więcej niż raz aż do zrozumienia zagadnienia;
- języka polskiego — zmniejszono skalę oceniania prac pisemnych o kilka procent w stosunku do progów procentowych przyjętych w obowiązującym statucie, tj.: ocena niedostateczna z 0%-39% na 0%-29%, dopuszczająca z 40%-50% na 30%-49%, dostateczna z 51%-74% na 50%-60%, dobra z 75%-89% na 70%-84%, bardzo dobra z 90%-99% na 85%-100%, celująca z 100% na 90% plus zadanie dodatkowe;
- historii — zmniejszono skalę oceniania prac pisemnych oraz zmniejszono progi procentowe dla poszczególnych ocen od 1% do 5% w stosunku do progów procentowych przyjętych w obowiązującym statucie; ponadto zapisano, że przy ocenianiu uczniów cudzoziemców będzie brana przede wszystkim poprawność merytoryczna, a nie językowa;
- geografii — poprzez m.in. wprowadzenie formy pracy zespołowej, dostosowanie sprawdzianów do kompetencji językowej uczniów;

²⁵ Dz. U. z 2019 r. poz. 1481, ze zm. Dalej: *ustawa o systemie oświaty*.

- biologii — zwiększenie czasu i wspomaganie nauczyciela w czasie odpowiedzi ustnych, stosowanie graficznych technik skojarzeniowych, stosowanie zadań zamkniętych oraz zwiększenie czasu na pisanie prac pisemnych.

(akta kontroli tom I str. 3-92, 496-510; tom II str. 201-233)

1.7. Do egzaminu maturalnego w VI LO przystąpiło: w roku szkolnym 2016/2017 ogółem 98 uczniów, w tym 22 uczniów ze zmienionymi warunkami egzaminu, w tym dziewięciu uczniów cudzoziemców; 2017/2018 ogółem 82 uczniów, w tym 17 uczniów ze zmienionymi warunkami, w tym siedmiu uczniów cudzoziemców; 2018/2019 ogółem 74 uczniów, w tym 13 uczniów ze zmienionymi warunkami, w tym jeden uczeń cudzoziemiec. W ww. okresie dla żadnego ucznia cudzoziemca nie występowało o dostosowany arkusz egzaminacyjny (dostosowanie formy egzaminu). W roku szkolnym 2019/2020 (do 30 września 2019 r.) 107 uczniów zadeklarowało przystąpienie do egzaminu maturalnego, w tym nie było ucznia z zagranicy.

W roku szkolnym 2016/2017 12 uczniów cudzoziemców (dziewięć osób zdawało maturę) otrzymało dostosowania warunków zdawania egzaminu maturalnego, określone w części XV komunikatu dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z 9 września 2016 r. w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu maturalnego w roku szkolnym 2016/2017 (dalej: Komunikat). Jeden uczeń cudzoziemiec korzystał dodatkowo z dostosowań określonych w części VIII dla absolwentów z chorobami przewlekłymi²⁶ oraz w części X Komunikatu dla absolwentów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się (dysortografia)²⁷.

Spośród dziewięciu uczniów cudzoziemców, którzy w roku szkolnym 2016/2017 przystąpili do egzaminu maturalnego, wszyscy skorzystali z dostosowań, dotyczących: przystąpienia do egzaminu w osobnej sali, słownika dwujęzycznego, przedłużenia czasu przeprowadzania egzaminu ustnego z języka polskiego o 15 minut, przedłużenia czasu przeprowadzania egzaminu pisemnego o 30 minut z wszystkich obowiązkowych i wybranych przedmiotów, z wyjątkiem języków obcych nowożytnych. Ponadto jeden uczeń (spośród dziewięciu) skorzystał z dostosowań określonych w Komunikacie, dotyczących: korzystania z zaleconego przez lekarza sprzętu medycznego i leków koniecznych ze względu na chorobę, przedłużenia czasu przeprowadzania części ustnej egzaminu²⁸ oraz przedłużenia części pisemnej, a także z dostosowań określonych w Komunikacie, dotyczących: zastosowania szczegółowych zasad oceniania rozwiązań zadań otwartych z języka polskiego i języka rosyjskiego oraz z matematyki w części pisemnej egzaminu, uwzględniających specyficzne trudności w uczeniu się.

W roku szkolnym 2017/2018 wszyscy z siedmiu uczniów cudzoziemców, którzy przystąpili do egzaminu maturalnego, skorzystali z dostosowań, dotyczących: przystąpienia do egzaminu w osobnej sali (trzech uczniów), słownika dwujęzycznego (siedmiu uczniów), przedłużenia czasu przeprowadzania egzaminu ustnego z języka polskiego o 15 minut (siedmiu uczniów), przedłużenia czasu przeprowadzania egzaminu pisemnego o 30 minut ze wszystkich obowiązkowych i wybranych przedmiotów, z wyjątkiem języków obcych nowożytnych (siedmiu uczniów).

Podobnie w roku szkolnym 2018/2019 jeden cudzoziemiec, który przystąpił do egzaminu maturalnego, skorzystał z dostosowań, o których mowa powyżej (dotyczących roku 2017/2018) oraz zastosowania szczegółowych zasad oceniania

²⁶ Na podstawie orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania.

²⁷ Na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej.

²⁸ Z matematyki, języka polskiego, języka rosyjskiego i biologii.

rozwiązań zadań otwartych z języka polskiego na części pisemnej oraz zastosowania przekazanych przez OKE szczegółowych zasad oceniania wypowiedzi z języka polskiego.

W roku szkolnym 2019/2020, do dnia zakończenia kontroli NIK, Liceum realizowało postanowienia zawarte w Komunikacie z dnia 6 sierpnia 2019 r. poprzez poinformowanie uczniów klas trzecich w dniach od 10 do 20 września 2019 r. oraz ich rodziców lub opiekunów prawnych w dniu 12 września 2019 r. o możliwych sposobach dostosowania warunków i form przeprowadzenia egzaminu maturalnego. W roku szkolnym 2019/2020 żaden z uczniów uczęszczających do klasy trzeciej Liceum nie był cudzoziemcem i uczniem rodzica powracającego do kraju.

Dostosowania warunków i formy dla uczniów cudzoziemców przystępujących do egzaminu maturalnego w latach szkolnych 2016/2017, 2017/2018 i 2018/2019 dokonywano po otrzymaniu pozytywnej opinii Rady Pedagogicznej²⁹.

W okresie objętym kontrolą dochowano, z wyjątkiem jednego przypadku, wymaganych terminów dotyczących procedury dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu maturalnego dla uczniów cudzoziemców:

- zapoznano uczniów i rodziców z możliwymi sposobami dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu w Liceum³⁰;
- poinformowano pisemnie rodziców uczniów lub pełnoletnich uczniów o wskazanych sposobach dostosowania form i warunków przeprowadzenia egzaminu do potrzeb edukacyjnych i psychofizycznych ucznia³¹.

Przeprowadzone w badanym okresie analizy wyników egzaminu maturalnego nie wyszczególniały wyników i ocen uczniów cudzoziemców.

(akta kontroli tom II str. 1-198)

1.8. W badanym okresie żadna z placówek dyplomatycznych lub konsularnych kraju pochodzenia uczniów z zagranicy, albo stowarzyszenie kulturalno-oświatowe danej narodowości, nie organizowały w Liceum nauki języka i kultury kraju pochodzenia na podstawie § 20 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób przybywających z zagranicy.

Według sprawozdania z pracy zespołu nauczycieli języków obcych Liceum w roku szkolnym 2018/2019 zorganizowało wieczór kolęd wschodniosłowiańskich, przegląd kina rosyjskiego oraz kolędowanie w językach obcych. W roku szkolnym 2017/18 odbył się wyjazd integracyjny uczniów z Polski i Ukrainy do miejscowości położonej niedaleko Lublina. Szkoła nie przedłożyła dokumentów, potwierdzających liczbę uczniów, biorących udział w ww. imprezach i wycieczkach. W roku szkolnym 2019/2020 plany wychowawcze były w trakcie realizacji. Zawierały one elementy integracji młodzieży z różnych krajów (Polski, Ukrainy i Uzbekistanu).

W rejestrze skarg i w dziennikach prowadzonych przez pedagoga i psychologa w analizowanym okresie nie odnotowano w Liceum przypadków nietolerancji wobec obcokrajowców oraz uczniów Polaków przybywających z zagranicy.

(akta kontroli tom I str. 485-495, 502-511, 649-661, 724-725)

²⁹ Protokół z posiedzenia Rady Pedagogicznej z dnia 10.02.2017 r., 17.10.2017 r., 8.02.2019 r.

³⁰ W roku szkolnym 2016/2017 miało to miejsce 1, 13, 15, 20, 23 września 2016 r. (termin określony przez CKE – 30.09.2016 r.), w 2017/2018 - 11, 14 września 2017 r. i 9 listopada 2017 r. (termin określony przez CKE – 30.09.2017 r.), w 2018/2019 — 13 i 17 września 2018 r. (termin określony przez CKE – 28.09.2018 r.), 2019/2020 – 10, 12, 17 i 20 września 2019 r. (termin określony przez CKE – 27.09.2019 r.).

³¹ W roku szkolnym 2016/2017 — 10.02.2017 r. (termin określony przez CKE – 10.02.2017 r.), 2017/2018 — 24.01.2018 r. (termin określony przez CKE – 10.02.2018 r.), 2018/2019 — 8.02.2019 r. (termin określony przez CKE – 11.02.2019 r.).

1.9. W latach szkolnych 2017/2018-2018/2019 w Liceum nie uregulowano zasad organizacji doskonalenia zawodowego nauczycieli, w tym procedur badania potrzeb nauczycieli w tym zakresie.

Liceum nie posiadało (nie zostały przedłożone kontrolerowi NIK) planów pracy na lata szkolne 2016/2017-2018/2019. Opracowano jedynie plan pracy szkoły na rok szkolny 2019/2020, który został zatwierdzony 8 października 2019 r. przez Radę Pedagogiczną. Plan zawierał rozdział dotyczący wewnątrzszkolnego systemu doskonalenia nauczycieli, w którym określono cele, strukturę szkoleń oraz narzędzia i metody kontroli. Określono zadania wewnętrznego systemu doskonalenia nauczycieli w ramach zespołów podmiotowych, wyszczególniono tematy szkoleń rady pedagogicznej, w tym w grudniu 2019 r. zaplanowano szkolenie w zakresie pracy z uczniem obcokrajowcem oraz powracającym z zagranicy. Nie zrealizowano tego szkolenia, gdyż na posiedzeniu Rady Pedagogicznej w dniu 10 grudnia 2019 r. odbyło się szkolenie z cyberprzestępczości.

Według planu posiedzeń Rady Pedagogicznej, stanowiącego załącznik nr 2 do planu nadzoru pedagogicznego w roku szkolnym 2019/2020, zaplanowano w ramach doskonalenia zawodowego szkolenie w dniu 10 grudnia 2019 r. dotyczące pracy z uczniem obcokrajowcem oraz powracającym z zagranicy.

Zgodnie z § 6 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 marca 2002 r.³² poprzedni Dyrektor Liceum złożył do organu prowadzącego w dniach 28 listopada 2016 r., 30 listopada 2017 r. i 29 listopada 2018 r. wnioski o dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli Liceum, odpowiednio na rok 2017, 2018 i 2019.

Corocznie, w marcu lub kwietniu, w latach 2016-2019 poprzedni Dyrektor Liceum otrzymywał z Wydziału Oświaty i Wychowania UM Lublin, zgodnie z planem finansowym UM Lublin, dotyczącym dofinansowania form doskonalenia zawodowego dla nauczycieli szkół i placówek oświatowych prowadzonych przez Miasto Lublin, informację o przyznanej kwocie na doksztalcenie i doskonalenie zawodowe nauczycieli z podziałem na rodzaj opłat. Na tej podstawie Dyrektor VI LO skierował do organu prowadzącego wnioski o przyznanie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli. We wnioskach oraz w sprawozdaniach nie uwzględniono form doskonalenia zawodowego nauczycieli prowadzących zajęcia z uczniami przybywającymi z zagranicy.

W latach objętych kontrolą żaden nauczyciel Liceum (spośród 32 pracujących z uczniami przybyłymi z zagranicy) nie realizował doksztalcenia i doskonalenia zawodowego w obszarze kształcenia uczniów z zagranicy³³.

Zatrudniony w roku szkolnym 2017/2018 nauczyciel, prowadzący dodatkową naukę języka polskiego, ukończył w czerwcu 2017 r. studia podyplomowe w zakresie nauczania języka polskiego jako języka obcego. Dwóch nauczycieli prowadzących zajęcia wyrównawcze z historii w latach 2010-2012 ukończyli podyplomowe studia w zakresie „studiów wschodnich” oraz staż kulturalno-poznawczy w państwowym instytucie języka rosyjskiego w Moskwie.

(akta kontroli tom I str. 569-635, 706, 724-725; tom II str. 234-271, 360-374)

³² Rozporządzenie w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków (Dz. U. Nr 46, poz. 430 ze zm.).

³³ Wykonanie planu wydatków (po zmianach) przez Liceum w rozdziale 80146 – doksztalcenie i doskonalenie nauczycieli nie było zrealizowane na poziomie 100%, tj.: w 2016 r. — zrealizowano 98, % planu wynoszącego 4 823 zł, w 2017 r. — 56,4% (10 783 zł), w 2018 r. — 48,6% (11 492 zł), w 2019 r. (do 30 października) — 46,8% (12 486 zł).

1.10. Dyrektor Liceum nie przedłożyła kontrolerowi NIK planów nadzoru pedagogicznego na lata szkolne 2017/2018-2018/2019, ponieważ nie posiadała stosownej dokumentacji. Na posiedzeniach Rady Pedagogicznej w tym okresie nie przedstawiono wyników i wniosków z nadzoru pedagogicznego, sprawowanego przez poprzedniego Dyrektora Liceum. Poprzedni dyrektor Liceum podał, że w szkole co roku dokonywano ewaluacji wewnętrznej Liceum, w wyniku której były zgłaszane rekomendacje.

Na posiedzeniu Rady Pedagogicznej w dniu 4 września 2019 r. został przedłożony plan nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2019/2020, który uwzględniał ewaluację, kontrolę, obserwację i monitorowanie. Wskazany plan nadzoru zawierał treści odnoszące się do kształcenia uczniów przybyłych z zagranicy, tj. w ramach wspomaganie zaplanowano szkolenie na temat: „Praca z uczniem obcokrajowcem oraz powracającym z zagranicy”. Dodatkowo w ramach obserwacji zaplanowano monitorowanie stosowania przez nauczycieli dostosowania wymagań dla uczniów.

W latach objętych kontrolą w Liceum przeprowadzono 47 obserwacji lekcji (24 w roku szkolnym 2017/2018, sześć w roku szkolnym 2018/2019 i 17 w roku szkolnym 2019/2020) oraz jedną ewaluację wewnętrzną w roku szkolnym 2018/2019.

Spośród 47 obserwacji 18 dotyczyło oddziałów, w których uczyli się cudzoziemcy i dzieci rodziców powracających do kraju. W siedmiu przypadkach (w tym jeden w roku szkolnym 2017/2018 i sześć w roku szkolnym 2019/2020) analizowano zastosowanie przez nauczycieli dostosowania wymagań dla obcokrajowców i uczniów obywateli polskich powracających do kraju.

Przeprowadzona w roku szkolnym 2018/2019 ewaluacja wewnętrzna nie dotyczyła cudzoziemców i dzieci obywateli polskich powracających do kraju.

W latach 2017-2019 (do 31 października) Lubelski Kurator Oświaty w Lublinie nie przeprowadzał w Liceum ewaluacji lub kontroli dotyczących kształcenia cudzoziemców i obywateli polskich powracających do kraju.

(akta kontroli tom I str. 641-648; tom II str. 227-228, 270-293)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W Liceum brak było dokumentacji, potwierdzającej przyjęcie 13 uczniów cudzoziemców (spośród 33 badanych), odpowiadającej wymogom art. 149 pkt 1 ustawy Prawo oświatowe oraz przepisom rozporządzenia w sprawie kształcenia osób przybywających z zagranicy.

W badanej próbie dokumentacji przyjęć 13 uczniów cudzoziemców (39,4%) stwierdzono następując braki:

— w 13 przypadkach³⁴ brak było wniosku, o którym mowa w art. 149 pkt 1 ustawy Prawo oświatowe;

— w 10 przypadkach³⁵ brak było świadectw, zaświadczeń lub innych dokumentów stwierdzających ukończenie szkoły lub klasy, o których mowa w § 6 pkt 1 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób przybywających z zagranicy, a także nie udokumentowano faktu przeprowadzenia rozmowy kwalifikacyjnej, o której mowa w § 12 ust. 1, 3 i 4 ww. rozporządzenia.

³⁴ Dotyczy uczniów przyjętych w roku szkolnym 2017/2018 o numerach z księgi uczniów: 5485, 5486, 5482, 5494, 5488, 5487, 5495, 5496, 5493, 5483, 5484 oraz uczniów przyjętych w roku szkolnym 2018/2019 o numerach z księgi uczniów: 5573, 5614.

³⁵ Dotyczy uczniów przyjętych w roku szkolnym 2017/2018 o numerach z księgi uczniów: 5485, 5486, 5482, 5494, 5488, 5487, 5495, 5483, 5484 oraz ucznia przyjętego w roku szkolnym 2018/2019 o numerze z księgi uczniów: 5573.

Dyrektor Liceum w złożonych wyjaśnieniach podała, że nie posiada powyżej wskazanej dokumentacji, ponieważ nie przekazał jej poprzedni Dyrektor Liceum. Poprzedni Dyrektor Liceum (w latach szkolnych 2017/2018-2018/2019) wyjaśnił, że w trakcie przyjmowania uczniów egzekwowano wskazane dokumenty oraz przeprowadzano rozmowy kwalifikacyjne, w związku z czym powyższe dokumenty powinny znajdować się w szkole.

(akta kontroli tom I str. 294-482, 641-648; tom II str. 387)

2. W latach szkolnych 2017/2018-2018/2019 w Liceum nie dostosowano programów nauczania języka polskiego oraz programów nauczania innych przedmiotów obowiązkowych (w zakresie wymagań edukacyjnych, form i metod pracy) do potrzeb i możliwości kształcenia dzieci obywateli polskich powracających do kraju i dzieci cudzoziemców. Zmian w programach nauczania w tym zakresie na rok szkolny 2019/2020 dokonano już w trakcie niniejszej kontroli NIK.

Zgodnie z art. 22a ust. 5 ustawy o systemie oświaty programy nauczania powinny być dostosowane do potrzeb i możliwości uczniów, dla których są przeznaczone. Realizacja tego obowiązku podlega ocenie z punktu widzenia nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora szkoły na podstawie art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo oświatowe oraz § 22 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego³⁶, zgodnie z którym dyrektor szkoły w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego m.in. kontroluje przestrzeganie przez nauczycieli przepisów prawa dotyczących działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkoły lub placówki.

Dyrektor Liceum wyjaśniła, że nie posiada danych z lat szkolnych 2017/2018-2018/2019 dotyczących zaadaptowania programów nauczania do potrzeb i możliwości kształcenia dzieci przybywających z zagranicy. Poprzedni Dyrektor, w odpowiedzi udzielonej kontrolerowi NIK, nie odniósł się do powyższej kwestii.

W trakcie kontroli NIK, w roku szkolnym 2019/2020, do istniejących programów nauczania wprowadzono uchwałą Rady Pedagogicznej z dnia 10 grudnia 2019 r. zmiany w procedurze organizowania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom VI LO, wprowadzając dodatkowy zapis, że nauczyciele przedmiotów i wychowawcy klas dostosowują programy nauczania i programy wychowawcze do potrzeb i możliwości uczniów, dla których są przeznaczone. Do dnia 12 grudnia 2019 r. podjęto działania zmierzające do dostosowania wszystkich obowiązujących w Liceum programów.

(akta kontroli tom I str. tom I str. 41-117, 249-254, 496-501, 513-514, 649-661, 673-719, 724-725)

3. W roku szkolnym 2017/2018-2018/2019 w wewnątrzszkolnym i przedmiotowych systemach oceniania nie odniesiono się do sprawdzania i oceniania osiągnięć edukacyjnych uczniów cudzoziemców.

Potrzeba opracowania odrębnego i udokumentowanego podejścia do oceniania takich uczniów wynika w szczególności z potencjalnych trudności adaptacyjnych, spowodowanych różnicami kulturowymi lub związanych ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym wcześniejszym kształceniem za granicą, o których mowa w § 2 ust. 2 pkt 12 rozporządzenia w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

W roku szkolnym 2019/2020 w obowiązującym statucie zawarto zapisy dotyczące wewnątrzszkolnego oceniania uczniów, na podstawie których do istniejących

³⁶ Dz. U. z 2017 r. poz. 1658, ze zm.

przedmiotowych systemów oceniania wprowadzono szczegółowe zasady oceniania obcokrajowców i dzieci obywateli polskich powracających z zagranicy.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że dokumentacja, która pozostała po poprzednim dyrektorze, nie zawierała dostosowania do oceniania potrzeb i możliwości uczniów. Poprzedni Dyrektor Liceum w złożonych wyjaśnieniach podał m.in., że system oceniania nie ulegał zmianom, ponieważ każdy nauczyciel dostał polecenie indywidualizacji pracy z uczniem zagranicznym i polskim powracającym z zagranicy i angażowano się, aby tym uczniom jak najszybciej wyrównać braki, aby byli w stanie przyjmować wiedzę na równi z uczniami uczącymi się w szkołach polskich.

(akta kontroli tom I str. 8-92, 502-510, 641-648; tom II str. 201-233)

4. W latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 w bazie danych SIO wykazano liczbę uczniów korzystających z bezpłatnej dodatkowej nauki języka polskiego niezgodnie z danymi zawartymi w księdze uczniów. Według stanu na dzień 30 września 2017 r. w bazie SIO podano 32 uczniów korzystających z bezpłatnej dodatkowej nauki języka polskiego, zaś w księdze uczniów było wpisanych na dzień 30 września 2017 r. 22 uczniów cudzoziemców. Na 30 września 2018 r. w bazie SIO podano 23 uczniów korzystających z bezpłatnej dodatkowej nauki języka polskiego, zaś z księgi uczniów wynikało, że na 30 września 2018 r. było wpisanych 13 uczniów cudzoziemców.

Liczba uczniów cudzoziemców faktycznie korzystających z bezpłatnej dodatkowej nauki języka polskiego nie została zweryfikowana i przekazana do SIO. Działanie takie naruszało art. 91 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej³⁷.

W złożonym wyjaśnieniu Dyrektor Liceum podała, że nie zna podstaw kwalifikowania uczniów do grupy obcokrajowców. Poprzedni dyrektor Liceum podał, że nie pamięta powodów braku dokumentacji. Podał też, że w ostatnim okresie kilku lat pracownicy sekretariatu niedbale prowadzili dokumentację Liceum (w tym dotyczącej SIO).

(akta kontroli tom I str. 127-144, 281-293; tom II str. 375-379, 382-387)

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Prawidłowe dokumentowanie postępowań w sprawie przyjmowania uczniów przybywających z zagranicy do Liceum.
2. Podawanie do Systemu Informacji Oświatowej rzeczywistej liczby uczniów korzystających z dodatkowych bezpłatnych zajęć z języka polskiego.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

³⁷ Dz. U z 2019 r. poz. 1942.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, 31 grudnia 2019 r.

Kontroler
Jerzy Bielak
Główny specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie
Edward Lis

..... (-).....
podpis

..... (-).....
podpis